

Arkeologiska upptäckter

Om dessa tiger skall stenarna ropa,
är ett av Jesu bevingade ord.

Denna förutsägelse har fått en oanad uppfyllelse genom de arkeologiska fynd som bekräftar Bibelns historieframställning.

Äktheten i Bibelns framställning har starkt ifrågasatts genom de strömningar i bibelkritiken som fick ett växande inflytande från 1800-talets mitt fram till vår tid. Många av Bibelns framställningar betvivlades och förkastades. Mosebokens skapelselära och uppgifter om hur jorden befolkades förklarades för myter. Man hävdade att Mose aldrig kunnat skriva, och man gick till och med så långt som att betvivla att en stad som t ex Nineve och det assyriska väldet någonsin funnits.

Då, nästan samtidigt med att Bibelns utsagor framställdes som myter och sagor, började *stenarna ropa*. Den ena arkeologiska upptäckten efter den andra bekräftade sanningshalten i Bibelns historiebeteckning.

Bibelkritiken

Bibeln har alltid varit utsatt för kritik. Redan på 200-talet påstod gnostikerna, som ville förena Nya testamentets (NT) lära med grekisk filosofi, att Gamla testamentets (GT) Gud inte var samme Gud som den som Jesus kallade sin Fader. En av de mest kända av de tidiga, litterära opponenter till kristendomen hette Celsus (180 e Kr). En annan kritiker som utövade ett starkt inflytande mot Bibeln och kristendomen var Porphyry (233-300 e Kr). Argumenten de framförde har tagits upp och utvecklats av vår tids kritiker.

Den moderna bibelkritiken har sin upprinnelse från 1700-talet då man under den s k upplysningstiden började ifrågasätta allt, också Bibeln och den kristna tron. Man menade att Moseböckerna inte var skrivna av Mose utan tillkommit långt senare. Efterhand gick man allt längre i sin kritik och mönstrade ut allt övernaturligt. Man menade att skapelseberättelsen var en myt, Israels barns uttåg från Egypten var en legend och Josua en roman. Man påstod att monoteismen hade skapats av profeterna Hosea och Amos. Herren Gud, Jahwe, ansågs enbart vara en judisk stamgud. Arken, tabernaklet och prästerskapet med högtiderna skulle ha tillkommit först efter återkomsten från fångenskapen i Babylon. Den senare hälften av Jesaja, kapitel 40-66, de flesta av psalmerna och Danielsboken, påstods ha tillkommit först under mackabeertiden etc. På samma sätt har innehållet i NT blivit ifrågasatt. Alla under och övernaturliga händelser har förklarats vara myter och legender. Bibelns egna uppgifter och dess författares auktoritet, såväl som nästan allt vad de har lärt och förkunnat, har kritiserats, sönderanalyserats och mer eller mindre förkastats. Även i vår tid kommer man med ständigt nya teorier om än det ena och än det andra i syfte att reducera Bibeln till en samling sagor och verklighetsfrämmande läror.

De arkeologiska utgrävningarna har, tvärtemot vad dessa bibelkritiker väntat sig, på ett oemotsägligt sätt bekräftat Bibelns uppgifter om historiska personer och platser. Lämningar från forntidens städer visar på en mycket högt stående kultur, och att skrivkonsten var i bruk tusen år före Mose.

Hur arkeologin började

Intresset för forntidens kultur och byggnadsverk väcktes redan 1798 vid Napoleons invasion av Egypten. Han medförde då en expedition av omkring hundra forskare som skulle inspektera de egyptiska monumenten. Deras rapporter blev början till en formlig rörelse i västvärlden för att upptäcka forntidens kulturer, där det ansågs att mänsklighetens vagga en gång hade stått.

De första arkeologiska utgrävningarna började mera av en tillfällighet några år senare, 1811, helt oberoende av Napoleons expedition. En agent för det Brittiska Ostindiska kompaniet vid namn Claude James Rich, stationerad i Bagdad, blev intresserad av inskriptionerna på några lertavlor som hade hittats av en kollega. Då han besökte platsen för fyndet visade det sig vara det antika Babylon. Med hjälp av infödda lät han under tio dagars tid gräva fram ytterligare några tavlor som han tog med sig till Bagdad.

År 1820 besökte Claude James Rich platsen Mosul vid floden Tigris där det fanns stora ruinhögar på andra sidan floden. Han stannade i fyra månader för att kartlägga platsen som han antog härröra från den försvunna staden Nineve. Även där samlade han tavlor med inskriptioner som varken han själv eller någon annan kunde läsa.

En engelsman vid namn J G Wilhelmsson reste till Thebe i södra Egypten och levde där under tiden 1821- 1833. Han kopierade inskriptioner från de stora monumenten. För sina stora och epokgörande insatser fick han titeln: *Den egyptiska arkeologins fader*. Inte heller han kunde tyda de mystiska tecknen på monumenten.

1842 började en fransk konsul, Paul Emil Botta, gräva i kullarna efter det forna Nineve, och efter tio års tid kunde han frilägga Sargons magnifika palats i Khorsabad, en förstad till Nineve.

Mellan 1845-51 lyckades Sir Austen Henry Layard, en engelsman som fick benämningen *Den assyriska arkeologins fader*, vid Nineve och Kalne blottlägga palatsruiner efter fem assyriska kungar, vilka alla är omnämnda i Bibeln. Han upptäckte också ett stort bibliotek av Assurbanipal som man har antagit att innehålla 100 000 volymer.

Detta var bara början av en mängd expeditioner från hela världen. Man har grävt fram tusentals lertavlor, byggnader, monument och föremål av alla de slag i såväl Euftrat-Tigrisdalen som i Nildalen. Inskriptionerna på dessa tavlor var skrivna på antika, utdöda språk och graverade med urgamla numera okända tecken. Eftersom man inte förstod de gamla tecknen och inte heller de antika språken, blev det omöjligt att placera fynden i sina rätta historiska sammanhang.

Många vetenskapsmän försökte tyda tavlornas budskap. Trots stora ansträngningar förblev inskriptionerna under lång tid slutna och oåtkomliga. Men flera oväntade händelser och tre stora upptäckter löste till slut gåtorna, både vad beträffar språken och tecknens betydelse. Det var fynden av Rosettestenen, Behistunklippan och Tell-el-Amarna-tavlorna.

Rosettestenen

År 1799 fann en av Napoleons ingenjörer, M Boussard, Rosettestenen, ett stenblock med inskriptioner på tre språk. Ett av språken var grekiska, men de andra två språken var okända. Man försökte under en längre tid tyda dessa. Slutligen lyckades ett ungt franskt språkgeni vid namn Jean Champollion, 1822, efter tjugotre års tålmodigt arbete, framställa en fullständig översättning av den trespråkiga inskriptionen.

Han lyckades sammankoppla den *demotiska* och *hieroglyfiska* texten med den grekiska. Genom att faraonernas språk blev uppenbart, kunde arkeologerna nu öppna de hitintills okända historiska och litterära skatterna i Nildalen.

Behistunklippan

Den andra epokgörande händelsen var upptäckten och uttydningen Behistuninskriftionerna på en utskjutande klippsida ca etthundrasjuttiofem meter över markytan på Zagrosbergen sydväst om Harmadan i Persien. På klippväggen finns reliefer av kungar med deras krigsbyten samt inskriftioner på tre språk, vilka alla då var okända för vår tids människor. Det blev inte någon berömd vetenskapsman som löste gåtan, utan en engelsk officer vid namn Sir Henri C Rawlinson. Han använde fyra år till att göra exakta kopior av inskriftionerna. Det tog honom sedan ytterligare arton år att fullständigt dechiffrera de tre språken: gammal persisk kilskrift, elamitiska (susian) och babylonisk kilskrift. Med kunskapen om dessa tre språk kunde sedan Rawlingson och många andra kända arkeologer och vetenskapsmän uppenbara hemligheterna av de försvunna civilisationerna i Assyrien, Babylonien och Persien, som alla spelade en viktig roll i den bibliska historieberivningen.

Tell-el-Amarnatavlorna

Den tredje stora upptäckten var fyndet av Tell-el-Amarna-tavlorna. En beduin-kvinna, som sökte efter matjord till sin trädgård, träffade år 1887 på stenhögarna efter Tell-el-Amarna. Där på Nilens östsida hade en av faraonernas vackra städer, Akhenaton, en gång legat. Tavlorna innehöll officiella handlingar av farao Amenhotep III (1413-1376 f Kr) och hans son Amenhotep IV (1375-1358 f Kr). En del av tavlorna var en diplomatisk skriftväxling mellan Egyptens utlandsministrar och Babyloniens kung Mitanni och andra asiatiska länder. Många av tavlorna var brev, cirka fyrahundra, som var skrivna av ledare för olika länder i Palestina, Fenicien och Syrien.

Dessa tavlor har visat sig vara av mycket stort värde för bibelvetenskapen. Det faktum att de flesta av tavlorna var skrivna på babylonisk kilskrift trots att de kom från olika länder, tyder på att denna skrivform var allmän i Bibelns länder under den tiden och kanske under en lång tid både före och efter. Därför kunde de personer som Bibeln berättar om ganska obehindrat göra sig förstådda med olika länder och folk, just som Bibeln beskriver det. Genom dessa upptäckter växte intresset för arkeologisk forskning, särskilt i England, Tyskland, Frankrike och USA. Många expeditioner av arkeologer och vetenskapsmän började utgrävningar av forntida städer. Man fann att civilisationen i dessa antika städer stämde överens med vad som var skrivet både i Bibeln och i annan antik litteratur.

Efter nära två hundra år av topografisk och arkeologisk forskning kan man med stor säkerhet påstå att upptäckterna vid utgrävningarna i över tusentalet forntida efterlämningar stämmer nästan fullständigt med de beskrivningar som finns i Bibeln. Stenarna har ropat ut sina bevis om Bibelns äkthet i en tid då dess trovärdighet var starkt kritiserad.

Arkeologiska fynd från civilisationens vagga

Här följer några få utdrag från arkeologiska upptäckter som styrker Bibelns framställning.

Skapelsen. Babyloniska skapelseberättelser, ganska lika dem som står i Första Mosebok (Genesis), har blivit funna på tavlor i ruinerna från Babylon, Nippur, Assur

och Nineve. Bibelns skapelselära hade således blivit djupt rotad hos folket i världens äldsta civilisation.

Monoteismen. Bibelns lära om att människan i början trodde på en Gud och att mångguderiet var en senare utveckling, har blivit verifierad genom inskriptioner funna av Langdon i lerlager från tiden före floden vid Jemdet Nasr nära Babylon. I Egypten fann Petrie indikationer på att Egyptens första religion var monoteistisk.

Edens lustgård. Hall och Thompson från Brittiska Museet i London fann 1918 indikationer på att Eridu, som enligt traditionen var platsen för det ursprungliga Eden, var den första staden som någonsin blivit byggd i världen.

Människans fall. Vad Mose skrev om de första människornas syndafall har man funnit beskrivet i bild på en babylonisk lertavla. I mitten finns ett träd, på ena sidan en man och på den andra sidan en kvinna som plockar frukt. Bakom kvinnan reser sig en orm som ser ut att viska något till henne. Tavlan har fått namnet Frestelsesigillet. En annan bild kallas Adam och Eva-sigillet. Det skildrar en naken man och en naken kvinna, gående framåtlutande, som om de var bedrövade, åtföljda av en orm.

Den tidiga användningen av metall. Enligt Bibeln tillverkades föremål av koppar redan medan Adam levde. Vetenskapsmän har länge hållit på teorin om stenålder, bronsålder och järnålder och har hävdade att järn började användas tidigast 1200 f Kr. Men 1933 upptäckte Frankfort vid ruinerna av Asmar nära Babylon ett järnblad tillverkat 2700 år f Kr. Kopparinstrument har man funnit i ruinerna från tiden före Floden.

Floden. Babyloniska berättelser om Floden, mycket liknande dem som Första Mosebok förtäljer, har blivit funna på många tavlor som var gjorda strax efter Floden. Uttryck som upprepas gång på gång är meningar som "tiden före Floden" och "skrivningar från tiden före Floden".

Avlagringar av Floden har blivit funna på fyra olika platser (förutom alla vittnesbörd som finns i fossila avlagringar över hela världen). Vid Ur (1929) fann Woolley en 2,4 meter tjock bädd av vattenavlagrad lera. Under avlagringen fann han ruinerna av en tidigare stad. Vid Kish fann Langdon (1928-29) en liknande bädd av vattenavlagrad lera och därunder en mycket väl bevarad vagn från tiden före Floden. Den hade fyra hjul och var gjord av trä med kopparspik. Vid Fara, som enligt traditionen var Noas hemstad, fann Schmidt (1931), ett lager av ren vattenavlagrad lera och därunder relikier från innevånare från tiden före Floden. I den stora kullen efter Nineve, fann Mallowan (1932-33) vid kullens botten ett lager av trögflytande gyttja och flodsand, som måste ha kommit dit genom en flod av vatten. Det fanns stor skillnad på lerkrukornas utseende i den undre och den övre avlagringen. Dessa fynd är mycket påtagliga tecken på att det funnits en stor flod så som Bibeln beskriver den.

Ur, Abrahams stad. Ruinerna av Ur har mycket noggrant blivit utgrävda av Woolley (1922-34). På Abrahams tid var det en av världens största och mäktigaste städer. Många av de ruiner som är från Abrahams tid har blivit blottlagda, så att man kan se de gator som Abraham en gång vandrade på. Hela historien om den civilisation och religion som Abraham levde i har klarlagts.

Patriarkernas städer. Kritiker som ifrågasatt Abrahams existens har även påstått att städerna Sikem, Betel, Ai och Gerar inte fanns så tidigt som på Abrahams tid. Men Albright och Garstang har funnit krukskärvor från ca 2000 f Kr vid botten av dessa städers ruiner, vilket bevisar att de fanns på Abrahams tid.

Forn tidens skrift

De moderna bibelkritiker som lanserat teorin om att skrivkonsten var okänd på Moses tid, menar att GT:s böcker har blivit skrivna långt efter de händelser som de beskriver. De anser att Bibeln endast innehåller legender som blivit förmedlade genom muntlig tradition.

Denna förslagna teori, som i stor utsträckning har blivit accepterad i intellektuella kretsar, har utgjort det mest försåtliga angreppet någonsin på Bibelns historiska trovärdighet. Men tack vare de arkeologiska utgrävningarna under det senaste århundradet, har man upptäckt hundratusentals böcker skrivna på ler- och stentavlor hundratal år (7-800 år) före Mose tid. Arkeologernas spade har bevisat att även mycket tidiga bibliska händelserna har kunnat dokumenteras av samtida skribenter.

Arkeologiska fynd från skrivkonstens barndom

Här följer ett litet urval av världens äldsta skriftfynd.

Världens äldsta skrift. Inskriptioner från tiden före Floden har hittats i ruinerna från Ur, Kish och Fara.

Stora bibliotek från tiden före Abraham har blivit funna i ruinerna från Ur, Nippur, Lagash och Sippar.

Det äldsta kända "historiska dokumentet" med information om samtida händelser, skrivet strax efter Floden, blev funnet (1923) av Woolley vid Obeid nära Ur.

Det äldsta sammandraget av världshistorien den s k Weld-dynasti-prisman, skriven ca hundra år före Abraham, blev funnen vid Larsa (1923) av Weld-Blundell expeditionen.

Bokstad. Ackad, en av Nimrods städer, kallades även för "Sippar", vilket betyder "bokstaden". Detta visar att Ackad var känt som ett centrum för litteratur.

Hammurabis lagkod, ett stort stenblock fulltecknat med inskriptioner som inristades under Abrahams tid och ursprungligen var uppsatt i Babylon, upptäcktes 1902 i Susa av en fransk expedition.

Ett skolrum från Abrahams tid med mängder av övningstavlor i matematik, grammatik, historia och medicin har grävts fram i Ur. Alla de hitintills nämnda platserna där dessa tidiga skrivningar blivit funna: Ur, Kish, Fara, Nippur, Lagash, Sippar, Larsa, Accad och Susa, låg i samma region som traditionen säger att Edens lustgård var belägen.

I Egypten har tusentals inskriptioner som skrivits hundratal år före Mose blivit funna.

Alfabetiska skrivsätt från 1800 f Kr, 400 år före Mose, upptäcktes 1905 av Petrie vid Serabit i Sinai. Alfabetiska skrifter under perioden mellan Abraham och Mose har blivit funna i Palestina i ruinerna av Sikem, Gezer, Bert-Shemich, Lachish och i hittitiska städer norr om Palestina.

En bokstad i Palestina. Namnet "Kiriath-sepher", en stad nära Hebron, betyder "Skrift-staden", vilket indikerar att det var ett litterärt centrum.

Dessa skrivelser och inskriptioner bevisar att skrivkonsten är mycket gammal och användes långt före Moses tid. Studiet av dessa inskriptioner på ler- och stentavlor har dessutom bekräftat Bibelns historiebeteckning.

Uppgifterna är hämtade från:
Halley's Bible Handbook.
The Thompson's Chain-reference Bible.